

Platformbijeenkomst 11 oktober 2018 in het Wereldhuis in Houten.

We beginnen met een gezamenlijke maaltijd. Vervolgens houden we de bijeenkomst in een aanpalende ruimte.

Aanwezig: Eduard Groen, Lene Nissan, Roel Bosch, Bertil Dekker, Arnold van Heusden, Hilde van Hulst, Emad Thabet, Rudolf Setz, Simon de Kam, Karin de Schipper, Dirk Frans, Frank Dijkstra en Joke van Heusden.

Frank heet iedereen van harte welkom.

Sprekers vanavond zijn:

- 🇪🇬 Emad Thabet (Arabische gemeente in Amsterdam) uit Egypte, betrokken bij de VU
- 🇮🇱 Lene Nissan (Assyrische Kerk van het Oosten in Zeist)

Eerst een kennismakingsrondje, na de maaltijd.

Emad Thabet:

Ontstaan van de samenwerking

In Egypte telt de Protestantse Kerk 250.000 leden. Dat is te danken aan Schotse en Amerikaanse zendelingen die hier gewerkt hebben. Er is dus een sterke protestantse traditie in Egypte.

De Arabische kerk in Amsterdam komt samen in de Eltheto Kerk.

Emad vertelt over de samenwerking tussen deze twee kerken. Hij komt uit de protestantse traditie, uit Egypte. Dit is niet de orthodoxe kerk. Hij werkt als vrijwilliger. Mensen uit de Arabische wereld bidden wel met elkaar maar hebben verder geen band. Emad miste hier de grotere betrokkenheid. Kerk in Actie ondersteunt sommige van de activiteiten. Daaruit kwam een afspraak voort met Bram Schriever. Tijdens dit gesprek gaf hij aan dat hij contact wilde met een Nederlandse protestantse kerk. Bram benaderde de Elthetokerk en het bestuur verwelkomde de Arabische kerk. Daarop volgde ontstonden tweewekelijkse bijbelstudiebijeenkomsten.

Marleen, de voorganger van Eltheto, wilde dit verder uitbreiden. Zij wilde de Arabische migranten en vluchtelingen verwelkomen en hen het gevoel geven dat ze bij haar in de kerk thuis zijn.

Ds. Bas van der Graaf werd aangesteld als coach van pioniersplekken in Amsterdam. Na gezamenlijk overleg werd de Arabische kerk in Amsterdam een pioniersplek. Nu is er dus een officiële link met de Elthetokerk, en een link met de pioniersplekken van de PKN in Amsterdam en in Nederland. Nu zijn zij geen vreemdelingen meer, maar zijn ze opgenomen in het grotere geheel van de Nederlandse kerken. Dat was heel waardevol.

Huidige situatie

Ze zijn nu precies 1 jaar een pioniersplek. Ze zien groei, mensen weten van hun bestaan en ze hopen dat de pioniersplek zich zal richten op mensen met en zonder documenten, christenen en niet-christenen en moslims, en ze willen die banden steeds verder versterken.

De toekomst

Het is goed om deze plek als Protestantse Kerk in Amsterdam te hebben, ook als plek waar mensen kunnen leren. Aanbidding, bijbelstudie, meer begrip voor onderlinge verschillen, een platform waar ideeën gedeeld kunnen worden. Mensen die uit specifieke moslimlanden komen vinden ondersteuning, worden verwelkomd door christenen.

Europa wordt door Arabische christenen gezien als een christelijk continent. Bij hun komst in Europa blijkt dat niet de dagelijkse praktijk – wij moeten dat uitstralen naar de nieuwkomers toe. Dat zou voor hen een groot verschil maken!

Kerkleven

Tussen 20 en 30 mensen bezoeken de diensten: Protestantse Egyptenaren, Libanezen, Syriërs. Ook bezoeken soms mensen van de Elthetokerk hen en andersom. De wens leeft om, bijvoorbeeld maandelijks, een gezamenlijke Nederlands Arabische dienst te houden. Bas v.d. Graaf wil dit ook graag en Martijn van Laar, die a.s. zondag wordt bevestigd, hopelijk ook.

Verdere gegevens:

- ✚ Dat deze gemeente een pioniersplaats is, is een initiatief van de PKN. Daar komt ook die naam vandaan. Dat heeft verder geen betekenis behalve dat het een initiatief is dat niet binnen de kaders van het aloude Nederlandse begrip van kerk-zijn past.
- ✚ Er zijn twee bezoekers van de gemeente die regelmatig de diensten bezoeken, die uit de islam zijn overgekomen.
- ✚ Toen hij startte waren er verschillende geïsoleerde groepen: baptist, doopsgezind, gereformeerd etc. die elkaar zijn gaan opzoeken. Die ontmoetingen leidden afgelopen jaar tot een grote samenkomst in de Elthetokerk, op 3 november.
- ✚ Er is een groeiende wens om nieuwe dingen te leren, maar er is weinig training. Wie kan leidinggeven, wie kan bijbelstudie geven etc.? De meeste werkende leden van de kerk komen daarin niet verder.
- ✚ Hij heeft wel contact met andere arabische leiders in Europa, bijvoorbeeld in Duitsland. Er is geen frequent contact, maar ze kennen elkaar wel. In Engeland zijn er ook Arabische kerken; in elk geval in Londen en in Brighton.
- ✚ Er zijn mensen uit de calvinistische traditie, maar ook anderen. Hoe is de relatie tussen die groepen? Daar wordt niet op die manier over gesproken. Ze verwelkomen iedereen, preken het evangelie, zingen, aanbidden, organiseren bbq's en picknicks etc. en op den duur zal daar wel aandacht aan besteed kunnen worden, maar nu nog niet.
- ✚ Belangrijkste lessen die Emad geeft:
  - laat mensen zich thuis voelen.
  - geef mensen een training waardoor ze vrijwilligerswerk kunnen doen, zich waardevol en nodig voelen. Dat hoeft niet per sé bijbelstudie te zijn; bij praktische zaken iets voor elkaar kunnen betekenen kan minstens even waardevol zijn.
- ✚ Zending onder Arabieren; is het beter om vanuit een arabisch-sprekende kerk uit te zenden of juist een interculturele kerk. De taal is natuurlijk het eenvoudigst. Binnen de arabisch-sprekende kerk zijn ook culturele verschillen, omdat het een groep is vanuit een heel groot gebied. De keus is dus niet helder, maar moet afgestemd worden op de groep mensen die je wilt bereiken.
- ✚ Je hebt cultuur en je hebt denominaties. Multicultureel initiatief, maar wel met maar één taal. Hilde: In Amersfoort is dat juist de opzet dat het multicultureel is, maar Arabisch en Nederlands sprekend. Daar zien ze het als een waardevolle aanvulling dat je de cultuur deelt omdat je in Nederland woont.
- ✚ Hoe denken ze over de Nederlandse cultuur. Ze moeten leren Nederlands te spreken en de Nederlandse gewoonten, bij inburgering. Ze zijn er trots op dat ze geïntegreerd zijn in de maatschappij.
- ✚ Als een moslim tot geloof komt, wordt die dan werkelijk geaccepteerd? Het is niet zo eenvoudig om in de Nederlandse gemeenschap een moslim te verwelkomen – er blijft in eerste instantie een angst voor het vreemde. Je kunt de angst voor de dominante moslimlanden niet zomaar wegschuiven.

Hartelijk dank, Emad Thabet

Lene Nissan vertelt:

Ontstaan van de kerk en de samenwerking met de Noorderlichtgemeente

De Assyrische kerk gaat terug op het Assyrische rijk, van 2.000 – 600 BC. Door de apostel Thomas zijn groepen Assyriërs tot geloof in Jezus gekomen, dus al heel vroeg. Hierop gaat de Assyrische kerk van het Oosten terug. Er was dreiging om hen heen en kinderen werden thuis opgevoed, ook met het geloof.

Vanaf 1995 komt een steeds groter aantal mensen naar NL. Zo groeit ook de behoefte aan een gemeente. Het idee dat bij de mensen leefde was: je gaat naar een christelijke land. In hun land van herkomst, Irak, werd hij niet geaccepteerd of in elk geval als anders beschouwd omdat hij christen was. Toen hij hier kwam werd hij vanwege zijn uiterlijk gediscrimineerd. Dat was een grote teleurstelling.

In eerste instantie kwam de gemeente van de Assyrische Kerk van het Oosten samen in sporthallen, kerkzalen en scholen. In 2011 kwamen ze in contact met de Noorderlichtgemeente in Zeist en zo kwamen ze er vast te kerken.

Oorspronkelijk spraken zij al Aramees, en in hun kerk wordt de dienst ook altijd in het Aramees gehouden. In die taal ligt dus ook een deel van hun identiteit: de taal die Jezus sprak. Daar zijn ze trots op! De kinderen zijn 100% Nederlands, maar zijn trots op hun identiteit en spreken thuis nog altijd Aramees.

Samenwerking in Zeist: Het bestuur van de Noorderlichtgemeente heeft het besluit genomen om samen te werken. De gemeenteleden van de Noorderlichtgemeente zijn heel vriendelijk. Na afloop van de Nederlandse dienst groet iedereen elkaar, als ze elkaar tegenkomen op het moment dat de Assyriërs naar hun kerkdienstkomen. Zij zijn niet calvinistisch of katholiek of wat ook, maar dienen Jezus op hun eigen manier die anders is dan alle andere kerken.

Om hoop te bieden aan migrantenkerken geven de mensen van de Noorderlichtgemeente ruimte en mogen ze er blijven. Dat geeft de gemeenteleden van de Assyriërs het gevoel dat ze hier ook thuis zijn, volledig geaccepteerd. Niet meer angst hebben of zorg over waar ze naartoe moeten om diensten te houden.

De Protestantse Kerk wordt door hem erg gerespecteerd om wat ze doen.

Huidige situatie

Wat gebeurt er op dit moment gezamenlijk?

- ✚ Allereerst is er een huurovereenkomst opgesteld
- ✚ De besturen hebben contact met elkaar, er wordt van twee kanten goed gesproken. De Assyrische kerk heeft veel spullen (kastruimte) en bouwt het hele podium om etc.
- ✚ Geregeld maken de gemeenteleden van de Assyrische Kerk het gebouw schoon; als er iets genaaid moet worden verzorgen zij dat. Ook betalen zij voor licht en verwarming.
- ✚ Gezamenlijke bijbelstudie houden; Op 21 oktober komt een groep van 8 mensen bijeen die een stukje van de bijbel willen bestuderen
- ✚ samen maaltijd vieren met leden van beide kerken.
- ✚ Bij ernstige gebeurtenissen komen mensen uit beide gemeenten samen om te bidden, te rouwen en elkaar te steunen. Zo komen er andere visies op dingen die gebeuren, omdat iemand iets vertelt over wat hem is overkomen. Ook al woon je al 50 jaar in Nederland. Het lijkt soms of het geloof dieper is omdat mensen veel hebben meegemaakt.
- ✚ Als Roel Bosch iets gezamenlijk wil organiseren doet hij dat aansluitend aan de diensten op zondag, wanneer de kerkleden in Zeist zijn. Sommigen rijden 1,5 uur om hier te komen. De tijd in Zeist is dus heel kostbaar. Ontmoeting en maaltijd zijn ook van grote waarde!
- ✚ Als Roel in het verleden iets (door-de-weeks) wilde organiseren en daarover mailde kreeg hij geen antwoord. Nu hij het op zondag doet is dat goed te regelen.
- ✚ Veel kerkleden van de Assyrische Kerk leven ook mee in een plaatselijke PKN-gemeente. Dat is heel waardevol!

- ✚ Veel jonge mensen studeren, en werken dus in het weekend en kunnen niet meeleven in de gemeente. Dat is des te moeilijker naarmate het kerkbezoek een dagvullend programma wordt.

Persoonlijk getuigenis

Als student was Lene nergens van afhankelijk. Maar toen de oorlog kwam en hij dichtbij het front was maakte hij zulke dingen mee dat hij ging nadenken over geloven. Hij voelde dat God er was, een macht die jou helpt. Niet door geld uit de hemel te gooien maar door andere mensen in te zetten. Dat is ook voor Lene zelf een aansporing om veel voor anderen te doen. Na de oorlog is Lene nog opgeroepen voor militaire dienst, maar de Amerikanen maakten al snel een einde aan de oorlog, waardoor hij onder dienstplicht uit kwam. Lene is naar Nederland gekomen en heeft hier zijn diploma's kunnen waarderen op NL niveau. Hij werkt nu al 22 jaar bij het RIVM als onderzoeksmedewerker.

Roel vertelt, dat Lene het verhaal heeft verteld aan een groep mensen. Zijn ervaringen zijn ook heel herkenbaar voor anderen die de oorlog hebben meegemaakt. Of anderen die "een" oorlog hebben meegemaakt (niet altijd met wapens, maar ook persoonlijke gevechten)

Verdere informatie

- ✚ Spreken jonge mensen Assyrisch? Ja, wel met gewone letters, maar omdat veel families over veel landen en zelfs werelddelen verdeeld wonen kunnen kleinkinderen en hun grootouders alleen in het Assyrisch gesprekken voeren.
- ✚ Hoe het gaat met de taal als er jongeren zijn die met Nederlanders trouwen is niet bekend, ook niet of zij hun kinderen met de Assyrische taal zullen laten opgroeien.
- ✚ Emad Thabet vraagt: Gebruiken jullie dezelfde tafel in de kerk voor het avondmaal/eucharistie? Antwoord: De tafel die wij gebruiken is het altaar voor de mis. De priester gebruikt een gewoon bord. Vanaf het moment dat de priester het bord neerzet is de hele omgeving geheiligd. Dat is de manier van denken. Wel een open benadering. Je mag vanaf het moment van heiliging ook niet met je schoenen meer daar komen...
- ✚ Het past in onze manier van geloven, dat je elkaar en elkaars rites respecteert.
- ✚ Armeense kerk en Assyrische kerk zijn heel verschillend. Qua taal en Qua liturgie. De Armeense kerk is orthodox.
- ✚ De Assyrische kerk in Syrië heeft het heel zwaar. ISIS heeft op een gegeven moment 230 leden van de Assyrische kerk ontvoerd.
- ✚ De bijbel als boek: de moslims beschouwen de koran als heilig boek, nooit op de grond leggen e.d. Assyrische kerk ziet de bijbel ook als heilig boek. Lene wordt boos als zijn kind zomaar de bijbel ergens neerlegt. Als een bijbel heel oud is wordt hij niet weggegooid maar verbrand of begraven.
- ✚ Leiding van begrafenissen e.d. is soms in handen van een voorganger van de Protestantse Kerk in Nederland. In Utrecht leidt Simon de Kam het avondmaal bij de Chinese kerk; in Rotterdam Zuid doet de Chinese gemeente bij begrafenissen een beroep op Bert Davelaar.

Frank bedankt Lene.

Reversed Mission: Waar staan we nu?

Financiën

Er ontbreekt nog altijd een gedetailleerde financiële prognose. Die is er wel, die wordt gebruikt voor fondsaanvragen. De aanvragen zijn verzonden. Frank heeft gesprekken gevoerd en er zijn contacten die er goed uit zien.

PKN

Contact is er met Jurjen de Groot. Met hem is er een goed gesprek geweest over het plan. Hij meent dat het past bij de activiteiten van de PKN. Daarom heeft hij twee mensen van de dienstenorganisatie (DO) aangewezen. Die contacten moet nog plaatshebben.

Fondsen

Vorige week nog een goed gesprek geweest met een fonds. Afwachten wat dat wordt.

Frank vult aan: sommige fondsen zeggen: het moet diaconaal zijn, niet binnenkerkelijk (voor de kerk en door de kerk). Daar moeten we wel iets mee. Dat moeten we vorm geven en presenteren. Hierbij wordt vanuit de groep opgemerkt dat het natuurlijk geen aantallen hulppakketten zijn.

Wat wil je bereiken? Laat dat zien:

- ✚ Laat zien wat je aan de basis van de netwerken versterken wilt
- ✚ Kennismaking van groepen netwerken
- ✚ Versterken van cohesie in de wijk/plaats
- ✚ Integratie
- ✚ Gezamenlijke praktische activiteiten opzetten in de wijk
- ✚ Mensen van diverse kerken verbind je met elkaar. In die kerken zijn X leden, die op deze manier aan elkaar verbonden raken
- ✚ Zoveel koppels van kerken, dus zoveel mensen raken op elkaar gericht, vormen netwerken en gaan voor elkaar zorgen.
- ✚ Bedenk/bereken wat dat de maatschappij oplevert.

Hilde is getrouwd met de directeur van het partijbureau van de ChristenUnie. Zij noemt de mogelijkheden van het Fellows talentenprogramma. Karin probeert hier een paar migranten in te "lepelen".

Als je insteek diaconaal is heb je geen gelijkwaardigheidsrelatie. Als het gaat om verbinding en het scheppen van ontmoetingsplaatsen werk je dus vooral aan die gelijkwaardigheidsrelatie.

De wederkerigheid en gelijkwaardigheid vormen juist het unieke van dit plan.

Indertijd is er een begroting gemaakt voor 72.000,= om vijf tweetallen te laten coachen, studiedagen, begeleiding. Dat is een erg groot bedrag voor een proefproject van een paar jaar!

Dirk: Laat je niet in een hoek duwen door financiën. Als je na een paar jaar met resultaten komt sta je veel sterker. We zijn kerk, niet om kerk te zijn maar om als kerk in de wereld te staan.

Eduard: Het is in feite een binnenkerkelijk project, we willen elkaar helpen.

Hilde: probeer in de betreffende plaats kerken te vragen om bij te dragen.

Roel: Kijk eens naar 6.1 en 6.2-6.1.4. Het zou bij ons nooit gelukt zijn als er elke paar weken een coach was.

6.1 is goed, 6.2 **nou nee**, richt het op de situatie. Laat mensen de kracht gebruiken om zelf verder te gaan.

Een logboek bijhouden – **nou nee**. Bijeenkomsten om elkaar te ontmoeten, van elkaar te leren, best practices. Wat mensen met elkaar gaan doen is per situatie heel sterk verschillend.

Eduard: Eerst startfase, kennismaken met elkaar. Dan: wat wil je ontwikkelen en wat heb je daarvoor nodig. Daarvoor kun je dan ook geld proberen te krijgen.

Dirk: Is het top-down of niet?

Hilde: om iets te ontwikkelen dat als model kan dienen moet je samenhang hebben .

Als je een aantal jaren verder bent kun je proberen om met de Hogescholen samen aan te vragen; een beschrijvend onderzoek . Nu eerst participierend observeren, waarbij je mensen laat meelopen. Anderen kunnen werken aan vragenlijsten of analyse van de vragenlijsten.

Rudolf: heb je coaches nodig? Iemand die één dag in de week meeloopt en met de contactpersonen alles doorneemt. Je moet één centraal punt hebben, één verantwoordelijke waarop mensen kunnen terugvallen.

Het vergaren van wat je tegenkomt is wel moeilijk, ook moeilijk om te organiseren.

Na twee jaar moet je publiceren wat je hiermee bereikt hebt. Laat er foto's en verhalen van zien. Zo zou het ook een sneeuwbal effect kunnen hebben. Eén van de beoogde coaches zou de "aanjager" kunnen worden.

Als je het op deze manier aanpakt kun je bij wijze van spreken voor € 15.000,= per jaar "draaien".

Arnold vertelt over de laatste contacten, die hij nog in de afgelopen week heeft gehad en die met de mogelijkheden die hen ter beschikking staan zouden kunnen/willen meewerken.

- ✚ Wiebe van Horssen van de Dordtse Evangelisatie heeft groen licht gekregen. Heeft 7 jaar in Mozambique gezeten. Wil graag twee koppels in Dordrecht proberen te vormen en zelf te coachen.
- ✚ Bertil Dekker vertelt: De Open Hof deelt al jaren het gebouw met de Viëtnamees kerk. Mensen komen elkaar eigenlijk niet tegen. Hij heeft, na ons gesprek, contact opgenomen. De woordvoerder van de Viëtnamees kerk reageerde heel enthousiast, zat al jaren te denken over contact met de Open Hof-kerk. Volgende week zondag hebben ze samen een ontmoeting.
- ✚ Rudolf Setz komt vanuit zijn brede ervaring met migranten en heeft ervaring met het starten van een organisatie en die uitrollen in veel plaatsen – Present. Met zijn kennis en ervaring zou Rudolf voor Reversed Mission een goede bijdrage kunnen leveren.
- ✚ Karin heeft goede contacten in Rotterdam en wil daarover meedenken
- ✚ Arco de Leede, directeur van Interserve, zou een koppel in de omgeving van Veenendaal willen coachen
- ✚ Hilde van Hulst wil wel graag meewerken, maar ziet haar eigen taak, opdrachtje hierin nog niet voor zich. Het concept boeit haar.
- ✚ Bij Ditta Westerbeke, die de gids van migrantenkerken voor het eiland van Dordrecht gemaakt maar met buikgriep thuis is, "kriebelt het".
- ✚ Betty Langeler heeft teveel activiteiten op zich genomen en kon niet komen.
- ✚ Simon kan er een beetje tijd in stoppen en speelt eventuele relevante informatie door.
- ✚ Eduard en Dirk zijn bereid om te helpen bij uit te voeren onderzoek (Dirk heeft het eerste literatuuronderzoek al uitgevoerd)
- ✚ Bij onderzoek niet alleen denken aan de CHE, maar ook aan Windesheim en VIA (Annemiek de Jong?)
- ✚ Karin wijst er nog op dat de voorbeelden van samenwerking die door Emad en Lene zijn gegeven gaan over contacten met de PKN. In Rotterdam zijn heel veel zelfstandige kerken. Zij heeft er één in haar hoofd waar ze naartoe zou willen gaan.
- ✚ Simon stuurt een scriptie rond die Lisette Franken heeft opgesteld. Zij was stagiaire bij de PKN.

Frank rondt af.

Arnold sluit af met gebed.

Driebergen, 16 oktober 2018

Joke